

Židé ve středověké společnosti

Cíle

studenti

- znají a dovedou popsat postavení Židů ve středověké společnosti a jejich vztah k dalším vrstvám obyvatel
- jsou schopni vysvětlit vznik tohoto vztahu

Velikost skupiny

10–30 studentů

Čas

45 minut

Pomůcky a příprava

- tabule, křída
- na tabuli připravte schéma středověké společnosti, zatím ho však nechte zakryté

Schéma středověké společnosti

Panovník

Šlechta

Židé

Duchovenstvo

Poddaní

- kopie karet – postavení Židů ve středověké společnosti

Popis / postup

1. Rozdělte studenty do 4 skupin, každá skupina dostane jednu kartu – postavení Židů ve středověké společnosti.
2. Vyzvěte jednotlivé skupiny, aby si přečetli text a pokusili se najít kladné a záporné aspekty daného vztahu A) – D).
3. Odkryjte schéma a vyzvěte mluvčí každé skupiny, aby ostatním vysvětlili vztah Židů a daného společenského subjektu.
4. Mezi jednotlivými subjekty a skupinou Židů nakreslete čáry a požádejte studenty, aby každý vztah stručně okomentovali. Komentář pak ke vztahu připište.

Židé ve středověké společnosti

Hodnocení / reflexe

Pokuste se se studenty zodpovědět následující otázky:

- *Kdy a za jakých okolností přicházeli Židé do Evropy?*
- *Proč stáli Židé stranou středověké společnosti?*
- *Jaké byly důvody jejich vyřazení ze společenských struktur?*
- *K jakým typům kontaktů docházelo mezi Židy a ostatní společností?*
- *Jaké byly hlavní důvody nevráživosti vůči Židům? Jak tuto nevráživost středověká společnost ospravedlňovala?*
- *Znáte nějaké jiné skupiny obyvatel, které stojí mimo společenské struktury? Jaké?*
- *Znáte nějaké obdobné případy, kdy je skupina lidí diskriminována za to, že „nemá pravého Boha“, že neuznává stejné hodnoty jako majoritní společnost?*

Karty - postavení Židů ve středověké společnosti

A) Jaký byl vztah panovníka k Židům?

Od 10. stol. Židé přicházeli do křesťanské Evropy jako svobodní kupci a usazovali se v obchodních osadách většinou na okrajích měst. Jejich postavení se v průběhu dvou následujících století prudce zhoršovalo. Ve 13. stol. byli prohlášeni za služebníky královské komory, stali se tedy majetkem krále, jemuž museli odevzdávat velmi vysoké daně. Stali se trvalým zdrojem královských příjmů. Na oplátku se jim královská moc zavázala poskytovat ochranu v případě ohrožení, například proti pogromům při vzednutí protižidovských nálad.

B) Jaký byl vztah církve k Židům?

Stanovisko středověké křesťanské církve vůči Židům se zformovalo již v dobách raného středověku (papež Řehoř 590–604). Tím, že Židé nepřijali spasitelství Ježíše Krista, stali se v církevním pojetí „odpadlíky od pravého Boha“. Vyšší církevní hodnostáři však nesouhlasili s protižidovským násilím, neboť Židé zůstávali pro církev živým svědectvím Bible. Přesto se však nedařilo zajistit, aby nižší duchovní nerozdmýchávali protižidovskou nenávisť. Vůči křesťanům zůstávali Židé v podřízeném postavení jako trest za to, že ukřižovali Krista. Církev si vyhrazovala právo na křesťanskou misii mezi židovským obyvatelstvem. Řada protižidovských opatření (izolace v ghettech, odlišující označení oděvu) církev přijala na zasedání IV. lateránského koncilu (církevním sněmu) roku 1215.

C) Jaký byl vztah poddaných k Židům?

Zvláštní postavení Židů ve společnosti posilovalo nábožensky i hospodářsky motivované protižidovské nálady. Mezi poddaným lidem kolovaly četné protižidovské pověry, například: Židé znesvěcují hostie, aby „znovu tupili Krista“, rituálně vraždí pro získání křesťanské krve, šíří nemoci atp. Nevraživost byla způsobena i lichvou, která byla jediným možným zdrojem obživy Židů, křesťanům však byla církví zapovězena. V krizových obdobích, zvláště v případě oslabení královské moci, se proti Židům obracela nespokojenost, která často vyústila v pogromy.

D) Jaký byl vztah Židů k ostatním společenským subjektům?

Židé nesměli uzavírat sňatky s křesťanským obyvatelstvem. V důsledku démonizace ze strany církve a vzhledem k provozování lichvy se obávali četných krvavých pogromů, které likvidovaly i decimovaly židovské obce. Vůči panovníkovi byli loajální, neboť byl jejich jedinou chabou zárukou ochrany proti obávaným pogromům.

